

SPACING / RAZMICANJE

naming IT war imenovati TO ratom

UČITELJ NEZNALICA I NJEGOVI KOMITETI, BILTEN BR. 9 NOVEMBAR 2011.

KO JE VLASNIK RATA?

Goran Dokić

Jedan od glavnih ciljeva projekta „Imenovati TO ratom“ je pokretanje dijaloga između ratnih veterana iz ratova devedesetih, članova njihovih porodica, i porodica poginulih i nestalih osoba sa ostalim organizacijama iz vladinog i nevladinog sektora u Republici Srbiji. Prvi radni sastanak je fokusiran na položaj ratnih veterana, članova njihovih porodica i porodica poginulih i nestalih koji danas žive na području Republike Srbije. Jedan od pokazatelja lošeg položaja ovih grupa je i činjenica da u Srbiji jos uvijek nije utvrđen broj poginulih i nestalih u prošlim ratovima, da ne postoje osnovne statistike o broju učesnika u ratovima, kao ni o njihovim problemima, odnosno socijalnom položaju i potrebama. Jedan od glavnih uzroka ove situacije je sistemsko nepriznavanje ratova od 1990. do 1999. Naziv prvog dijaloga „Ko je vlasnik rata?“

odražava potrebu za javnim priznanjem ratova devedesetih, odnosno da su svi oni „manevri“, „oružani sukobi“, i „vojne vježbe“ ustvari post-jugoslavenski ratovi koji su uzrokovali teška stradanja čije posljedice osjećamo i danas na ličnom i kolektivnom nivou.

Veterani u bivšoj Jugoslaviji su izuzetno brojna grupa. Postoje pretpostavke da ih je preko milion i po u regionu. Zbog njihove uloge u ratovima i njihove brojnosti oni su od velikog društvenog i političkog značaja jer predstavljaju direktnu sponu sa ratovima iz devedesetih. Međutim ova ratna veza je doprinela da veteranski status za mnoge postane glavni simbol izgubljenih ratova i da ratni veterani postanu jedna od najmarginalizovanih grupa, posebno u srpskom društvu. Društveni stav u veteranima se uglavnom zasniva na incidentima koji izazivaju negativne reakcije u javnosti. Ovdje preštenveno mislim na in-

dividualne incidente koji su često zataškani od strane policije, i na javne incidente kao što su protesti veterana koji se negativno odražavaju na širu društvenu zajednicu i koji povlače komentare i diskusije koje se uglavnom vrte u krug sa raspravama o ulozi veterana u ratovima devedesetih. S jedne strane ovakav pristup blokira pokušaje analitičkog sagledavanja fenomena ratnog poraza i ne doprinosi rješavanju problema u kojima se ova grupa nalazi. S druge strane nedostatak podataka o tome kako veterani žive poslije ratova i javnih dijaloga o njihovom trenutnom društvenom položaju ostavlja prostor za razne vrste političkih manipulacija, koje opet uzrokuju negativnu društvenu percepciju, marginalizaciju i novu viktimizaciju ove populacije. Dvadeset godina nakon izbijanja ratova, u Srbiji još uvijek ne postoji konsenzus o njihovoj definiciji, trajanju, broju žrtava, niti broju učesnika. Veliki broj osoba koje su direktno

učestvovali u ratovima devedesetih još uvijek se bore da konsoliduju svoj veteranski status, odnosno da ostvare svoja prava na materijalno i simboličko priznanje za svoje ratno učestće. Dakle, nepriznavanje ratova ima direktne posljedice na sve one koji su se u njima borili ili izgubili članove svojih porodica, i koji danas pokušavaju da ostvare svoja prava na boračko-invalidsku zaštitu ili bilo koju vrstu nacionalnog priznanja. Prvi dijalog „Ko je vlasnik rata?“ bavi se upravo posleratnom situacijom, odnosno trenutnim problemima sa kojima se suočavaju ratni veterani, članovi njihovih porodica i porodice poginulih i nestalih. Konkretnije, fokus je na rad veteranskih udruženja i njihovu ulogu u rješavanju problema svojih članova, kao i na odnose između samih udruženja i na odnose između veteranskih udruženja i državnih institucija u nevladinim organizacijama u Republici Srbiji. Struktura mreže veteranskih

udruženja je direktno uslovljena organizacijom i djelovanjem Sektora za boračko-invalidsku zaštitu Ministarstva rada i socijalne politike Republike Srbije. Ovaj sektor radi na izradi nacrtu zakona i propisa iz oblasti boračko-invalidske zaštite, zaštite civilnih invalida rata, zaštite spomenika i obilježavanje značajnih istorijskih događaja iz „oslobodilačkih ratova Srbije“. Sektor je takođe odgovoran za raspodjelu finansijskih sredstava udruženjima iz četiri oblasti: (1) udruženja boraca ratova devedesetih, (2) udruženja ratnih i mimoslopskih vojnih invalida, (3) udruženja porodica palih boraca ratova devedesetih i (4) udruženja za zaštitu spomenika i njegovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije. Prema ovom modelu svaka od ove četiri grupe ima svoja udruženja na republičkom, gradskom i opštinskom nivou. Trenutno ne postoje podaci o tačnom broju veteranskih udruženja u Srbiji, ali prema mojim saznanjima samo na teritoriji Grada Beograda postoji ih više od dvadeset, dok ih na području Srbije ima više od stotinu. Međutim, ovdje se trebaju ubrojiti i udruženja koja formalno ne pripadaju ovoj mreži i koja nemaju svoje predstavnike na republičkom nivou, odnosno koja ne pripadaju niti jednom „savezu udruženja“ i koja se predstavljaju i pozicioniraju kao nezavisni i nestranački akteri na društveno-političkoj sceni u Srbiji. Iako su tokom protekle dve decenije mnogoveteranska/boračkaudruženja

službeno registrovana kao nevladine organizacije ili udruženja građana, mnoga su u međuvremenu izgubila svoje članstvo ili prestala sa radom. Neki veterani nazivaju ova udruženja „fantomska“ jer, kako kažu, ona u stvarnosti ili nemaju članstvo ili je ono premalo za pružanje bilo kakve ozbiljne pomoći ili razvijanje konkretnih programa koji bi služili kao osnova za njihov rad i samo postojanje. Sistem raspodjele finansijskih sredstava ima direktan uticaj na distribuciju veteranskih udruženja u Srbiji. Do 2000. godine odluke o alokaciji finansijskih sredstava udruženjima veterana donošene su u Skupštini, a nakon prvih parlamentarnih izbora (nakon Miloševića) odgovornost za donošenje ovih odluka prebačena je na Ministarstvo za rad i socijalnu politiku. Od marta ove godine, odluke o finansiranju udruženja donose se na osnovu „reprezentativnosti“, ili broja aktivnih članova svakog udruženja, njihovom prošlom radu, i broju projekata koje nude za svoje članove. Trenutno, od ukupnog broja udruženja, samo tri su finansirana iz budžeta i to u iznosu od 70 posto od ukupnih sredstava za period od naredne tri godine. Sva ostala udruženja iz sve četiri grupe imaju pravo da se natječu za ostatak od 30 posto kroz konkurse za projekte. Međutim, treba napomenuti da veterani često govore kako raspodjela sredstava često zavisi od toga da li njihovo udruženje raspoloža sa

odgovarajućim socijalnim i političkim kapitalom na osnovu koga bi mogli ostvariti pravo na finansiranje iz državnog budžeta. U opštinama koje su udaljenije od centra, finansijska pomoć često zavisi i od odnosa između udruženja i lokalnih političkih i ekonomskih elita. Još jedan učestali i ozbiljan problem je nedostatak kapaciteta unutar samih udruženja, kao što je osoblje sa znanjem i iskustvom u pisanju projekata ili sa kontaktima sa organizacijama iz civilnog ili nevladinog sektora koje djeluju izvan mreže veteranskih udruženja. Zbog ove komplikovane topografije i ograničenih sredstava, veteranska udruženja često međusobno ne komuniciraju ili se optužuju za nepotizam i korupciju što često završava u nesuglasnicama i njihovoj fragmentaciji. Ono što je zajedničko za većinu ovih udruženja je njihovo nezadovoljstvo uzrokovano nedostatkom finansijskih sredstava i/ili nepravednostima u raspodjeli postojećih sredstava od strane njihovog resornog ministarstva, odnosno države Srbije. Na kraju, koji živi simboli prošlih ratova veterani najviše ne saraduju sa organizacijama iz nevladinog sektora koje djeluju izvan mreže njihovih udruženja. Ovo možda nije iznenađujuće kada se uzme u obzir da je NVO sektor u Srbiji nastao iz građanskih inicijativa „go-ih koje su izrasle iz antiratnog aktivizma i kampanja za zaštitu ljudskih prava. Međutim danas je situacija drugačija u smislu da postoji veliki broj ljudi

koji su učestvovali u ratovima koji su nalaze marginama društva, pa i nevladinog sektora. Dakle nameće se zaključak da veteranska udruženja nemaju problema samo sa svojim organizacionim kapacitetima, već i sa uspostavljanjem održive saradnje sa organizacijama koje su nedavno bile njihovi najveći kritičari. U ovom smislu, projekat „Imenovati TO ratom“ je važan iskorak i pokušaj da se ukaže na zajedničke probleme veteranskih udruženja i ostalih nevladinim organizacija, kao i na zajedničke interese marginalizovanih grupa veterana, radnika i studenata.

Autor je student socijalne antropologije na Univerzitetu u Mančesteru.

ZAKLJUČAK SA OKRUGLIH STOLOVA NA TEMU „BITI RADNIK DANAS“

Milena Srećković

Nastavak borbe i koordinacije – lokalno i internacionalno povezivanje radničko-seljakačkih borbi

U protekle tri diskusije radničkih predstavnika okupljenih u „Koordinacionom odboru radničkih protesta“ spomenut je niz problema sa kojima se radnici susreću u svojoj borbi za očuvanje preduzeća i radnih mesta. U osnovi problema nalazi se isključenost radnika iz procesa odlučivanja o privatizaciji i sudbini preduzeća iako se njih najviše tiče.

Cilj ovih diskusija je osvetljavanje različitih problema sa kojima se radnici susreću, ali i unapređivanje radničkog organizovanja. Pošli smo od toga da se radnici lakše organizuju na lokalnom nivou, na kojem lakše ostvaruju veći uticaj, jer postoji više sluha za njihove probleme. Jedna centralizovana institucija kao što je Agencija za privatizaciju, koja upravlja sudbinom preduzeća u procesu svojinske transformacije, svojim radom zapravo doprinosi uništavanju privrede i radnih mesta, pre svega jer isključuje iz prava odlučivanja sve one koji su egzistencijalno vezani za opstanak preduzeća. Ignorisanjem radničkih inicijativa i ukazivanja na probleme, Agencija je u mnogim slučajevima doprinela i snosi najveću odgovornost za upropašćavanje preduzeća i radnih mesta. Namerno uvođenje firme u stečaj, privatizacija preduzeća radi trgovine nekretninama, građevinskim zemljištem i atraktivnim lokacijama, privatizacija radi pranja novca omogućena nekontrolisanim poreklu novca, kupovina preduzeća od strane kriminalaca, samo su različiti vidovi opšte deindustrializacije. U slučajevima gdje su radnici u dogovoru sa akcionarima uspostavili svoju upravu nad fabrikom, nailaze na nezainteresovanost države za svoj udeo u preduzeću, nezainteresovanost države za proizvodnju koja je od životnog značaja za stanovništvo, neljubljavu konkurenciju u vidu uvozničkih lobija, interesnih grupa, itd. Sve što su radnici postigli, postigli su nakon dužeg perioda up-

ornog konflikta sa vlašću. Zalažemo se za veće nadležnosti i veću odgovornost lokalne samouprave u privredi i privatizaciji, i da se odgovornost za imovinu Republike Srbije u preostalim subjektima privatizacije odzime od Agencija za privatizaciju i poveri lokalnim samoupravama, kako bi radnici efikasnije kontrolisali postupanje vlasti u njihovim preduzećima. Predstavnici radničkih grupa u „Koordinacionom odboru radničkih protesta“ imaju višegodišnje iskustvo u borbi sa različitim aspektima ovih problema: veći deo tog iskustva predstavljen je u knjizi Pokreta za slobodu „Deindustrializacija i radnički otpor“ objavljenoj početkom ove godine. Pokret za slobodu, kao inicijator Koordinacionog odbora, nastavlja da nove radničke grupe koje se bore za očuvanje preduzeća i radnih mesta uključuje u rad Koordinacionog odbora, koji će se usmeriti na razvoj lokalnih radničkih organizacija i grupa. Razgovarano je i o promeni imena u „Koordinacioni odbor radničkih organizacija“ s obzirom da to ime više odgovara nastaloj dinamici unutar ovog radničkog pokreta. Tokom razgovora Koordinacionom odboru priključio se i Sindikat novinara Srbije i zaposlenih u medijama. Na bazi zajedničkog iskustva potvrđeno je da bi stvaranje hijerarhijske organizacije nanelo štetu ravnomernom učešću svih članova Koordinacionog odbora. Pored razvijanja lokalnih organizacija i internacionalnog povezivanja sa radnicima, radnički predstavnici će

se preko Pokreta za slobodu povezivati sa seljačkim grupama i borbama za poljoprivrednu reformu u što većoj meri.

Detaljniji zaključci sa razgovora biće predstavljeni polovinom decembra na konferenciji Pokreta za slobodu uz učešće predstavnika radničkog-seljačkog pokreta i organizacija.

KONTEKSTUALIZACIJA BLOKAD NASTAVE NA FILOZOFSKOM I FILOZOFSKOM FAKULTETU 2011.

(treći deo)
Dragomir Olujić Oluja

Legitimno, legalno i suvereno

Jasno artikulisanom studentskom zahtevu nadležne instance i „ovlašćeni faktori“ odgovaraju „nerazumevanjem“ i – već videnim! – prokazivanjem studenata (i ono malo pridruženih profesora) kao idealista, utopista, anarhosindikalista i/ili, pre svega, marksista i komunista, te kvalifikovanjem zahteva kao nerazumnog, jer „ništa nije besplatno“. No, zahtev je sasvim jasan – ne „potpuno javno finansiranje obrazovanja“ nego „potpuno budžetsko finansiranje javnog obrazovanja“! „Besplatno obrazovanje“ je, znači, obrazovanje bez dodatnih plaćanja školarina ili participacija u troškovima studija na univerzitetima iznad svih onih životnih troškova koji ulaze u troškove studiranja kao što su stanovanje, odevanje i ishrana, studijska pomagala, literatura...

i, svakako, učestvovanje u studentskom socijalnom životu. Kad neko, kao rektor BU prof. dr Branko Kovačević, farsira „stav“ (jednog od rodonačelnika neoliberalizma Milтона Fridmana) da „ništa nije besplatno“, taj ih pokušava deblizovati studente, pa ih proglasi „decom“, ili je najobitnije brbljavac, pa kad, ipak, shvati da to samo nisu deca nego nešto odraslije i opasnije, onda posegne za ideološkom diskvalifikacijom i izjavi da se radi o komunističkim (levičarskim) militantima. Pritom, na Plenumu i tokom Blokade nijedna grupa se nije identifikovala, pa samo rektor zna (i odakle zna) „tajne“ angažmana? To što se ta „deca“ nisu previše uzdimala zbog tih diskvalifikacija, govori samo o tome da one potpuno promašuju studentsku priču. Naravno, „nerazumevanje“ je (i) ovde lažno, i/za njega se krije moralni stav: neprepoznavanje kao nepriznavanje, pa se pribegava svođenju studentskih zahteva za besplatnim obrazovanjem na tehničko-pravno pitanja o onome što je tobože jedina moguće unutar postojećeg zakonskog okvira i birokratizaciju „rešavanja problema“, sve u pokušaju da se izvorni politički smisao studentskih zahteva „izbriše“! Sve se „opravdava“ „demokratizacijom“ i „približavanjem demokratskim (evropskim) standardima“, „tranzicijom“ i „krizom“... „Zaboravlja“ se da demokratije odavno već nema, da je tek (ne samo ovde) „ukras države“ i da su parlamentarne stranke gotovo otvoreno post-

ale izvršni odbori pojedinih tajkuna ili tajkunskih grupa, te da su finansirani je stranaka i finansiranje crkve poprimilo kriminalne elemente – stanje je naprosto poražavajuće: dok (partije i) crkvene zajednice, posebno SPC (uz još druge „priropuste“), dobivaju (i) iz budžeta baš onoliko koliko im je potrebno, za budžetiranje „državnih“ univerziteta i fakulteta i ispunjenje minimalnih zahteva studentskih inicijativa nema (ni dovoljno) para, a da o ukidanju školarina i ne govorimo! Ta(kva) nebriga državnog aparata za sve gore stanje u (ne samo visokom) obrazovanju postaje, naravno, groteskno neskladna prema – sve-doci smo! – svakodnevnom razbacivanju budžetskog novca. Ako tome dodamo i kontinuirano jačanje represije, kako one „službene“ tako i one paradržavne (posredstvom „Obraza“, „Nasih“ i sličnih), koju prošećan građanin, zabrinut za svoje pravo na ne-uznemiravanje, prihvata bez puno razmišljanja, jasno je kome se obraćao rektor Kovačević kada je progovorio o vraćanju u proces nastave „milom ili silom“ – policiji da interveniše protiv narušitelja javnog

reda i mira u kvartu i „zdravim snagama“ da pripomognu! Istovremeno, rektor je, pokazujući nesposobnost da vodi univerzitet u trenucima krize, redukovao „evropski akademski prostor“ na proces nastave u kojem još dominira odavno prevaziđena jednosmernna komunikacija nastavnik-student, taj idealni poligon za izživljavanje „profesorskog“ egotipia, a sve ostale nastavničke delatnosti, kao što su konsultacije sa studentima, praćenje njihovih istraživanja, pa knjige i drugi resursi, nova biblioteka itd. – sve to je, eto, zaposela i uzurpirala tamo neka dečurljiva i još gore, komunistički militanti i protivnici „izvršnosti“. Od njega, i njegovih, ništa drugo se nije ni moglo očekivati! Javnost i kritička kultura sistematski su i planirano uništene, prvo krajem Bo-ih i početkom go-ih šovinističkim divljanjima, a potom „idejnim kampanjama“ neoliberalne inteligencije i pričom o političkoj kulturi u kojoj građanski liberali određuju šta je pristojno, a što devijantno. Kritika tog kulturnog (i političkog) standarda, u kojem stranke i njihovi in-

telektualni timovi (/pod/setimo se kako su se partije takmičile koja će imati više doktora nauka u svojim redovima) monopolizuju pravo na procese univerzalizacije i subjektivacije, smatra(la) se hiperkritikom, retro-livčevljanjem, jugonostalgijom, povratkom samouravljanju i sličnim. Sve vreme od zagovornika „nove politike“ jasno artikulisanih argumenata, međutim, nije bilo. Naprosto reprezentanti neoliberalne paradigme kao da nisu u stanju argumentovano artikulirati vlastitu poziciju (sa svim njenim konsekvencama), nego je utemeljili u neproblematičnoj, zdoravozamskoj, reprezentativnoj „normalnosti“ i „običajnosti“. Čula se gomila „analiza“ punih „opštih mesta“, uključujući i ona mizogina, o lošoj empiriji na univerzitetu, o netransparentnom trošenju budžetskog novca, potrebi za „jačim“ kriterijumima za ovo ili ono, nužnosti ograničenja upisnih kvota i prevetlikom – „neizdrživom!“ – broju studenata, „alavosti“ i „nerealizim“ studenata, a sve upereno protiv studentskih inicijativa, koje hoće da promene upravo tu, i takvu, lošu empiriju. I, što

god bio vladajući sistem, oni su uvek sa njim, i uz njega, i „gore“. Najzad, o još jednom rektorovom „biseru!“ Filozofski fakultet nije tradicionalno „recolucionaran“, kritička funkcija u njegovoj istoriji uvek je samo eksces, nešto što se uvek i iznova mora osvajati, to zavisi od dočnog trenutka i odnosa snaga, od maći raz/umnog uveravanja ili moći intrige. „Eksczesnost“ pojave kritičke kulture proizlazi ipak iz kakve-takve vernosti umnog zapadana, u kojoj je barem deklarativno usidruka u samorazumevanje humanističkih obrazovnih institucija. Sve zavisi od toga kada i koliko će se pojedinci hteti „mešati u svoj posao“ javne upotrebe uma, a ne kalkulativne spe pameti, i koliko će se međusobno prepoznati i solidarizirati. Studenti su ovog puta svoje „mešanje u svoj posao“ obavili i legitimno, i legalno, i suvereno! Na kraju, jedina lična primedba. Voleo bih da studenti – kao što su pronašli svoj „stil“ – pronađu i, posmatrano sa stanovišta ekonomičnosti i efikasnosti akcije (možda sam staromodan, ali...) odgovarajući oblik institucion-alizacije svoje borbe!

saradnici:

donatori i partneri:

Srpski ratni veterani
Odrani Filozofski
Odrani Filološki

KULTURNI CENTAR BEOGRADA

Izdavač: Učiteljski nezalica i njegovi komiteti
Producent: Centar za kulturnu dekontaminaciju
Izvršni urednik, dizajn i prelom: Matija Medenica
Štampa: Fotokopirnica „Student“